

Pierre Bourdieu

Nevidljiva ruka moćnih

P. Bourdieu (1930. - 2002.) jedan od najznačajnijih sociologa prošlog stoljeća; predavao je na College de France, autor je četrdesetak knjiga od kojih neke pripadaju u sam vrh sociološke literature 20. stoljeća. Za života, mnogi su ga držali vodećim intelektualcem Francuske, filozofom razine Foucaulta, Barthesa, Lacana...
Donosimo Bourdieuovo obraćanje studentima na Humboldt Universität u Berlinu, 10. lipnja 2000. godine u prijevodu Tamare Sardelić. Tekst kojime se utopijski zahtijeva oblikovanje velikog socijalnog pokreta kao protuteže kobnim efektima globalnog kapitalizma preuzet je iz američkog zbornika autorovih tekstova pod naslovom "Uzvratna paljba: Protiv tiranije tržišta 2" (The New Press, New York, 2003.)

Imamo Europu banaka i bankara, Europu korporacija i generalnih direktora, Europu policije i policijskih službenika, a uskoro ćemo imati i Europu vojski i vojnih snaga. Međutim, premda imamo Europsku konfederaciju sindikata, ne može se reći da Europa sindikata i sindikalnih udruga stvarno postoji. Također, unatoč nepreglednom broju konferencija na kojima se i akademske institucije razmeću o Europi, gdje se o njenim problemima govori besprijekornim akademskim jezikom, Europa umjetnika, pisaca i znanstvenika danas je mnogo manje stvarna nego što je bila u prošlim razdobljima. Paradoks je u tome što se ta Europa, koja se gradi oko moćnih i uz njihovu pomoć, koja je toliko neeuropska, ne može kritizirati a da se pritom ne riskira brkanje s arhaičnim rezoniranjem reakcionarnog nacionalizma za reakcionarne nacionaliste zaostalih pogleda (i oni nažalost postoje); stoga se i tako doprinosi tome da ta Europa djeluje moderno, ako ne i napredno.

S dovoljno intelektualne i političke snage koja može proizvesti stvarne učinke mora se ponovno vratiti ono što je najviše europsko u europskoj tradiciji; naime, potreban je odlučni socijalni pokret, pokret socijalne kritike, sposoban za učinkovito osporavanje sadašnjeg procesa izgradnje Europe. Cilj takve odlučne ofanzive nije da se europski projekt poništi i neutralizira, nego da se radikalizira i tako približi građanima, posebice najmlađim među njima, koji se često opisuju kao depolitizirani, i koji s gnušanjem gledaju na politiku koju serviraju politički službenici, kojima je odvratna politika političara, i politika u njihovu korist. Moramo vratiti značaj politici, i da bismo u tome uspjeli moramo pripremiti projekte za budućnost koji mogu dati značenje ekonomskom i socijalnom svijetu koji je proteklih godina pretrpio ogromne promjene.

Beskonačne igre kapitala: deregulirano financijsko tržište stimulira deregulirano tržište rada

Tridesetih godina 20. stoljeća Adolf Berle i Gardiner Means opisali su dolazak vladavine "menadžera" nad "vlasnikom", dioničarem, i vladavine na njihov račun.¹ Danas smo svjedoci povratka vlasnika, ali je njihov povratak tek *prividan*. Vlasnici nemaju više moći nego što su imali u doba Galbraithove "tehnostrukture". Zapravo, gospodari ekonomije nisu više menadžeri podložni tiraniji stope profita; glavni izvršni direktori se nagrađuju ili otpuštaju (najčešće s golemim paketima otpremnina) po osnovi kvartalne

procjene "dioničarske vrijednosti" koju su ostvarili, ili su to pak oni izvršni menadžeri koji se plaćaju po kratkoročnoj osnovi u postotku poslova što ih donesu i koji dnevno drže oko na tržištu dionica, gdje se utvrđuje vrijednost njihovih dioničkih opcija. Ali gospodari ekonomije nisu ni vlasnici, to jest pojedinačni mali dioničari ocrtni u mitologiji "dioničarske demokracije". To su zapravo menadžeri velikih institucija, mirovinskih fondova, velikih osiguravajućih društava te, posebice u SAD-u, fondovi tržišta novca ili zajednički fondovi koji danas dominiraju područjem financijskog kapitala, unutar kojeg je financijski kapital oboje, i ulog i oružje (kao određeni specifični oblik kulturnog kapitala kojeg konzultanti, analitičari i monetarna tijela mogu mobilizirati s velikom simboličnom efikasnošću). Ti menadžeri posjeduju impresivnu sposobnost pritiska na tvrtke i države. Oni su, zapravo, u položaju nametanja obveza, koje se nameću njima, sposobni priskrbiti od kapitala ono što Frederic London naziva, ironično upućujući na zakonodavstvo minimalnog prihoda, *minimalno zajamčen dioničarski prihod*. Prisutni svugdje u upravama društava ("korporativno upravljanje"), oni su prisiljeni logikom sustava kojim dominiraju poboljšati potragu za uvijek većim profitom (povrat 12 posto, 15 posto, čak i 18 posto na uloženi kapital), a to tvrtke mogu postići samo masovnim otpuštanjima. Oni stoga imperativ kratkoročnog profita - koji u potpunom zanemarivanju ekoloških i prije svega humanih posljedica postaje praktičnom svrhom cijelog sustava - prenose na menadžere u društvu, koji putem "smanjivanja" rizik prenose dalje na radnike. Ukratko, zbog toga što su dominantni u ovoj igri dominirani pravilima igre kojom dominiraju (vladavina profita), cijelo područje funkcionira kao neki pakleni stroj bez subjekta koji nameće svoju volju i tvrtki i državi.

S dovoljno intelektualne i političke snage koja može proizvesti stvarne učinke mora se ponovno vratiti ono što je najviše europsko u europskoj tradiciji; naime, potreban je odlučan socijalni pokret. Cilj takve odlučne ofanzive nije da se europski projekt poništi i neutralizira nego da se radikalizira i na taj način približi građanima, posebice najmlađima

Jednako tako, potraga za kratkoročnim profitom unutar trgovačkih društava upravlja svim odlukama, posebice politikom zapošljavanja (koja je podložna imperativima fleksibilnosti i mobilnosti u zapošljavanju temeljem ugovora na kraće vrijeme ili na određeno vrijeme), individualizacijom odnosa plaća i odsutnošću dugoročnog planiranja, osobito u pogledu radne snage.

Vladavina profita zasniva se na nesigurnosti zaposlenih

Sa "smanjivanjem" kao konstantnom prijetnjom cijeli život radnika poprima obilježje nesigurnosti i neodređenosti. Prethodni sustav omogućavao je sigurnost zapošljavanja i relativno visoke naknade za rad - potičući potražnju koja je podržavala rast i profit. Za usporedbu, novi model proizvodnje maksimalno povećava profit smanjujući izdatke platnog popisa otpuštanjem i smanjenjem pla-

¹ Adolf A. Berle i Gardiner Means, *The Modern Corporation and Private Property* (Moderne korporacije i privatno vlasništvo; New Brunswick: Transaction, 1991).

ća; dioničar se brine samo o tržišnoj vrijednosti dionica o čemu ovi- si njegov nominalni prihod, i oko stabilnosti cijena, nužnoj za odr- žavanje njegova stvarnog prihoda što je bliže moguće nominalnom. Tako je nastao ekonomski režim neodvojiv od političkog režima, model proizvodnje koji nameće model dominacije koji se zasniva na *utemeljenju nesigurnosti* i dominaciji putem neizvjesnosti: de- regulirano financijsko tržište stimulira deregulirano tržište rada, a time se žrtvuje rad što zastrašuje i pokorava radnike.

Unutar trgovačkih društava mi imamo posla s racionalnim me- nadžmentom koji koristi oružje nesigurnosti (između ostalog) kako bi radnike stavilo u položaj rizika, stresa i tenzije. Za razliku od "tradicionalnog" opuštenog rada u području usluga i industriji iz- gradnje, *institucionalizirana neizvjesnost* unutar firmi budućnosti postaje princip radne organizacije i stil života. Kao što je Giles Balbastre pokazao, neke teleprodaje i telemarketinške kompanije, čiji zaposlenici da bi ostvarili prodaju moraju telefonirati poten- cijalnim klijentima od kuće, postavili su režim rada koji u smislu produktivnosti, kontrole i nadzora, radnog vremena i odsutnosti profesionalnog napredovanja, dovodi do prave službe - sektora tejlorizma.² U usporedbi s nekvalificiranim radnicima tvornice tejlorizma, zaposlenici su često visoko kvalificirani. Prototip "ne- kvalificiranog" radnika "nove ekonomije" je radnica na blagajni u supermarketu koju je očitavanje cijene proizvoda i kompjuteriza- cija pretvorila u izvornog radnika na tekućoj vrpici; njezin ritam se mjeri, štopa i kontrolira unutar rasporeda utvrđenog varijantama u protoku kupaca: ona nema ni život ni životni stil tvorničkog rad- nika, ali zauzima jednakovrijedno mjesto u novoj strukturi.

Trgovačka društva koja ne pružaju nikakvu sigurnost svojim za- poslenicima, i pridonose utemeljenju potrošačke vizije svijeta, na- govještaju ekonomsku realnost srodnu socijalnoj psihologiji koja je svojstvena neoklasičnoj teoriji. Kao da je trenutačna, individu- alistička, ultrasubjektivistička filozofija neoklasične ekonomije pronašla je u neoliberalnoj politici sredstva vlastitog ostvarenja, ostvarila uvjete za vlastitu potvrdu. Taj *kronično nestabilan su- stav*, vrebajući konstantno kao Damoklov mač, strukturno je izlo- žen riziku (ne samo zbog kriza povezanih sa spekulativnim obma- nama). Pravila koja je dominantnima nametnula ekonomija Ulrich Beck i Anthony Giddens (oprezno izuzimajući sebe) utemeljuju kao nove socijetarne norme, veličajući dolazak "društva rizika" i stva- rajajući pritom mit o transformaciji svih nadničara u "dinamične male poduzetnike".

Međutim, glavna posljedica ovog novog modela proizvodnje jest ustanovljenje *dualne ekonomije* (koja, paradoksalno, ima puno za- jedničkih obilježja s dualističkom ekonomijom koju sam promatrao u Alžiru šezdesetih godina; s jedne strane, s ogromnom industrij- skom pričuvnom vojskom, koja se sastoji od subproletarijata bez ikakvih mogućnosti zaposlenja, bez budućnosti, planova, bilo poje- dinačnih ili zajedničkih, i stoga osuđenog na sanjarenje o mileniju, a ne na revolucionarne ambicije te, s druge strane, mala privilegi- rana manjina sigurnih radnika redovitih plaća).

Dualitet prihoda i statusa kontinuirano raste. Postoji sve više i više uslužnih poslova niske razine koji su potplaćeni i niske pro- duktivnosti, nekvalificirani ili nedovoljno kvalificirani (temeljeni na žurnom obučavanju na poslu), bez mogućnosti profesionalnog napredovanja - ukratko, *poslovi za bacanje* od "društva sluga", kako to naziva Andre Gorz. Prema ekonomistici Jean Gadrey, ci-

tirajući američku studiju, od trideset poslova što će najbrže rasti u sljedećem desetljeću, sedamnaest ne zahtijeva nikakve vještine, a samo osam zahtijeva više obrazovanje i kvalifikacije. Na drugom kraju društvenog prostora, *dominirani dominantni*, tj. menadžeri, proživljavaju novi oblik otuđenja. Oni zauzimaju nejasan položaj jednakog značaja onome sitnih buržuja u drugoj povijesnoj fazi u strukturi, koja dovodi do oblika organizirane auto-eksploatacije (prosječni godišnji radni sat raste u SAD-u, s odgovarajućim raz- mjernim smanjenjem slobodnog vremena: izvršni direktori zara- đuju mnogo, ali novac nemaju vremena potrošiti). Prezaposleni, pod stresom i prijetnjom otkazom, svejedno su zakovani za trgo- vačko društvo.

Korisnik informacijske tehnologije je urbani visoko obrazovani tridesetpetgodišnjak engleskog govornog područja visokih primanja

Štoga proroci "nove ekonomije" govorili, taj dualizam je danas toliko očit, kao i u *socijalnoj upotrebi procjenjivanja*. Zagovaratelji "nove ekonomije" i vizije silikonske doline imaju tendenciju tre- tiranja aktualnih ekonomskih i socijalnih promjena kao neizbjež- nog učinka tehnologije, gdje su one proizvod ekonomski i socijalno uvjetovanih društvenih upotreba nastao od te tehnologije. Suprot- no iluziji o novitetu bez presedana, strukturalna ograničenja ugra- đena u društveni poredak - kao što je logika transmisije kulturnog i akademskog kapitala, koji je preduvjetom istinite vlasti novog oruđa, i tehnološkog i financijskog - nastavljaju teretiti sadašnjost i oblikovati ono što iznenađuje i što je inovativno. Statistička ana- liza upotrebe i korisnika informacijske tehnologije pokazuje da po- stoji naglašena podjela između onih "koji djeluju" i onih "na koje se djeluje", po osnovi nejednake distribucije kulturnog kapitala i sto- ga, najzad, u školskom sustavu i obiteljskom prenošenju kapitala. Načinski korisnik informacijske tehnologije je tridesetpetgodišnji visoko obrazovani urbani muškarac engleskog govornog područja visokih primanja. I virtuozni sposobni pisanja vlastitih programa imaju malo ili ništa zajedničko s novim radnicima informacijsko- proizvodne linije, kao što su telefonski operateri koji rade u smje- nama dvadesetčetiri sata na dan kako bi osobljem popunili liniju za dvadesetčetirisatne osiguratelje pristupa, ili "surfere po Inter- netu"; oni stvaraju direktorije ili "integratore" koji kopiraju i pe- staju - raspršena, izolirana zanimanja lišena bilo kojeg oblika sin- dikalnih organizacija i osuđene na brzu fluktuaciju radne snage.

Slično, u smislu ekonomske i financijske upotrebe, postoji opreč- nost između onih koji imaju pristup Internetu, imaju kompjutere i software koji im omogućuju trgovinu i druge bankarske on-line usluge kod kuće, i onih koji nemaju taj pristup. I činjenice jasno ukazuju na pogrešnost mita o tome kako će Internet promijeniti odnose između sjevera i juga: 1997. godine 20 posto najbogatije po- pulacije svijeta predstavljalo je 93.3 posto Internet korisnika, dok je 20 posto najsiromašnijih činilo 0.2 posto. Bilo na razini pojedinca ili nacije, "nematerijalno" počiva na vrlo stvarnim strukturama, kao što su obrazovni sustavi i laboratoriji, a da ne spominjemo ban- ke i firme.

U najbogatijim društvima dualizam se najvećim dijelom temelji na nejednakoj raspodjeli kulturnog kapitala koji, osim što nastavlja većim dijelom određivati podjelu rada, čini jako snažan instrument *sociodije* (sociodicy³). Vladajuća klasa bez sumnje svoju izvanred- nu *aroganciju* duguje činjenici da se, jer je obdarena vrlo visokim kulturnim kapitalom (najvjerojatnije akademskog, ali i neakadem- skog podrijetla), osjeća savršeno opravdano u postojanju, kao što trenutno postoji živuća paradigma novih osvajačkih buržuja, kao što je Bill Gates. Diploma o završenom školovanju nije samo znak akademske distinkcije nego se percipira kao garancija prirodne

² (opaska prevoditelja) Tejlorizam (Taylorism) ili znanstveno upravljanje - naziv za pristup upravljaju- nju (menadžmentu) i industrijskoj i organizacijskoj psihologiji pokrenutoj na inicijativu Fredericka Winslow Taylora 1911.g. u njegovoj monografiji *The Principles of Scientific Management* (Načela znanstvenog upravljanja). Neka od njegovih načela uključuju: stvaranje "znanosti" za svaki posao, uključujući pravila kretanja, standardizirane radne primjene i odgovarajućih radnih uvjeta; pažljivo odabir radnika s pravim sposobnostima za posao; pažljivo obrazovanje radnika za obavljanje tih poslova i davanje odgovarajućih poticaja za suradnju u smislu radne znanosti; podrška ovih radnika planiranjem njihova rada, itd.

inteligencije, kao nadarenost. Tako "nova ekonomija" ima sve potrebne osobine kako bi djelovala kao "hrabar novi svijet" (u smislu A. Huxleyja). Ona je globalna i oni koji njome dominiraju često su internacionalni, poliglotti i polikulturalni (u suprotnosti prema lokalnom, "nacionalnom" ili "uskogrudnom"). Ona je nematerijalna ili 'bestežinska': proizvodi i cirkulira bestežinske predmete kao što su informacije i kulturni proizvodi. Kao posljedica može postojati kao *ekonomija inteligencije*, rezervirana za "inteligentne" ljude (što joj pribavlja simpatije "modernih" novinara i izvršnih menadžera). Sociodija ovdje preuzima oblik rasizma inteligencije: današnji siromašni nisu siromašni na način na koji su se smatrali u devetnaestom stoljeću, jer su rastrošni, raspikuće, neumjereni, itd. - u opreci prema onima koji su "zaslužno siromašni" - nego zato što su glupi, intelektualno nesposobni, idioti. Ukratko, akademskim rječnikom "dobili su ono što zaslužuju" (misli se na utvaru iz "The Bell Curve"). Neki ekonomisti, kao što je Gary Becker, nepobitno opravdanje za vladavinu "najboljih i najpametnijih" pronalaze u neodarvinizmu čija je razboritost postavljena u ekonomskoj teoriji produkta prirodne selekcije najsposobnijih. I krug je završen kad ekonomija poziva matematiku (koja sama po sebi postaje jedan od glavnih instrumenata društvene selekcije) da osigura neosporivo *epistemotično* opravdanje za uspostavljeni poredak. Žrtve takvog snažnog vida dominacije, koje mogu apelirati na načela dominacije i sveopću legitimaciju kao i razboritost (podržavani od strane obrazovnog sustava), vrlo su duboko oštećene u percepciji samih sebe. Nema sumnje da se putem ove medijacije može pronaći - najčešće neprimijećen i neshvaćen - odnos između neoliberalne politike i određenih fašističkih oblika revolta, između onih koji, osjećajući se isključenim od pristupa inteligenciji i suvremenosti, utičište pronalaze u nacionalnom i nacionalizmu.

(Teško se na efikasan način boriti s neoliberalnom vizijom i to stoga što, premda konzervativna, sama sebe predstavlja progresivnom vizijom. Posljedica toga je sposobnost otklanjanja svake kritike, posebice one koje ukazuju na destrukciju društvenih osvajanja u prošlosti, proglašivši ih konzervativnim ili čak zadrtim. Tako vlade koje tvrde da utjelovljuju socijalnu demokraciju mogu pod "crveno-smeđom" etiketom odbaciti kao "ekstremiste" i krajnje lijevih i krajnje desnih, i one što ih kritiziraju zbog napuštanja socijalnog programa i žrtve takvog napuštanja, koje im upućuju prijekor za ono u što vjeruju da čini njihov socijalizam.)

Neoliberalizam ima za cilj uništiti socijalnu državu, "lijevu ruku" države koja, vidljivo je, čuva interese onih kojima se dominira, kulturno i ekonomski osiromašene, žene, stigmatizirane etničke skupine, itd.⁴ Najuzorniji primjer je u zdravstvu koji neoliberalnu politiku napada iz dva smjera, doprinoseći povećanju učestalosti bolesti i broja bolesnih (međusobni odnos siromaštva i patologije: alkoholizam, droge, delinkvencija, industrijske nesreće, itd.) i smanjujući medicinske resurse i pružanje njege (primjer Britanije i Rusije, gdje se vjerojatno trajanje života u zadnjih deset godina smanjilo upravo za deset godina!)

³ (opaska prevoditelja) Sociodija (sociodicy) - podoban termin za pravdajuću tendenciju suvremene socijalne znanosti, a čije podrijetlo seže u teodiju 17. st. Unutar teološke tradicije pojavila su se dva načina opravdanja zla: bol i grijeh, koji se mogu promatrati kao prijeko potrebni uvjeti za dobro svemira kao cjeline ili kao neizbježni nusproizvod optimalnog paketa rješenja. Prvo je opravdanje uveo Leibniz koji je predložio da čudovišta, naprimjer, imaju ulogu pomaganja ljudima da vide ono što je lijepo u normalnom. Drugo je predstavio Malebranche koji je izrazio prijezir prema stajalištu da je Bog stvorio monstruozne urodene defekte te je zastupao stajalište da nesreće i nesretni slučajevi treba razumjeti u smislu cijene koju je Bog platio za izbor jednostavnih i općih zakona prirode. U oba slučaja, argument je stavljen s namjerom objašnjenja da je stvarni svijet zapravo najbolji od svih mogućih svjetova.

⁴ (opaska prevoditelja) Za Bourdieua, "lijeva ruka" države je "skupina agenata tzv. ministarstava koji troše i koji su unutar države trag društvenih previranja iz prošlosti, predstavljajući od ministara rada i socijalnih prava, obrazovanja, javnih stambenih naselja i zdravlja." Oni su postavljeni nasuprot "desnoj ruci" države, koja je predstavljena ministarstvima financija i budžeta kao i represivna ruka države (policija, sudovi, zatvor, vojska); Pierre Bourdieu, *Geste otpora* (Cambridge: Polity Press, 1999.).

U nekim državama Europe, kao što je Francuska, svjedoci smo nastanka novog oblika višenamjenskog društvenog rada *koji prati kolektivni pomak prema neoliberalizmu*: to, s jedne strane, osigurava posao, u smislu *Ateliers nationaux* u prethodnim razdobljima, za ljude devalviranih akademskih kvalifikacija (mnogi od njih iskreni, predani ljudi) postavljajući ih da nadziru druge u odgovarajućem položaju; s druge strane, to čuva akademski odbačene osobe od zapadanja u neprilike nudeći im stvaranje - posla, čineći ih nadničarima bez nadnica, poduzetnicima bez poduzeća, trajnim studentima bez nade u kvalifikaciju ili diplomu. Svi ti programi društvenog nadzora koji potiču određeni oblik kolektivne auto-mistifikacije zamagljujući, između ostalog, granicu između rada i nerada, studiranja i rada, itd., te vjerovanja u patvoreni svemir simbol kojega predstavlja ideja o "projektu", počivaju na "dobrotvornoj" socijalnoj filozofiji i "mekoj" sociologiji koja samu sebe smatra utemeljenu na "razumijevanju" i koja, tobože prihvaća stajalište "subjekata" koje želi pokrenuti ('akcijska sociologija'); a završava se odobravajući mistificirajuću i mistificiranu viziju društvenog rada (u kontrastu prema rigoroznoj sociologiji koja je, s tog stajališta, osuđena da djeluje deterministički i pesimistički jer uzima u obzir i strukture i njihove učinke).

U svjetlu tako složenog i istančanog načina dominacije, u kojem simbolična moć ima tako važan položaj, moraju se osmisliti novi oblici borbe. Uzimajući u obzir posebnu ulogu "ideja" u ovoj shemi, istraživači moraju odigrati ključnu ulogu. Moraju osigurati političku akciju s novim završetkom - razaranje dominantnih uvjerenja - i novim sredstvima - tehničkim oružjem - utemeljenim na istraživanju i vladanju znanstvenim znanjem i simboličkim oružjem, sposobnim za potkopavanje općih uvjerenja, stavljajući nalaze istraživanja u pristupačan oblik.

Otvoreni utopistički cilj - Europa zadovoljnih

Europski društveni pokret koji treba biti stvoren ima za cilj utopiju, naime, Europu u kojoj će sve odlučne društvene snage, trenutno vrlo različite i rastrkane, biti dovoljno integrirane i organizirane kako bi bile snagom odlučnog pokreta. I postoji nešto utopijsko u samom pokretu; velike su lingvističke, ekonomske i tehničke prepreke u takvom okupljanju. Raznolikost i različitost pokreta koji tragaju za nekim, ili svim, ciljevima koje sami predlažemo zapravo su prvo i najistaknutije opravdanje kolektivnog poduzetništva usmjerenog ka sjedinjenju i njihovoj integraciji, bez monopolizacije ili preuzimanja kolektivno poduzetništvo djeluje tako da pomažu pojedincima i organizacijama usmjerenim na ovoj bojišnici ka pobjeđivanju učinaka konkurencije. Prvi je zadatak tada da se ponudi *suvisli paket alternativnih prijedloga, izrađen zajednički i od istraživača i od aktivista* (pritom izbjegavajući bilo koji oblik međusobne instrumentalizacije), sposobnih za ujedinjenje društvenog pokreta svladavanjem podjele između nacionalnih tradicija i, unutar svake nacije, između profesionalnih kategorija i društvenih kategorija (posebice onih između radnika i nezaposlenih), seksa, generacija, i onih različitog etničkog podrijetla (imigranata i državljana). Samo će nam ogroman kolektivni rad nužan za koordinaciju odlučnih aktivnosti, teoretskih i praktičnih, svih društvenih pokreta nastalih iz želje za popunjavanjem praznine koju je ostavila depolitizirana politička akcija socijalnih demokratskih vlada, omogućiti da osmislimo strukture istraživanja, diskusije i mobilizacije na brojnim razinama (internacionalnoj, nacionalnoj i lokalnoj), a to će postupno ugravirati u našim mozgovima i u stvarima novi način bavljenja politikom. ■